

ارتباط بین میزان آشنایی دبیران تربیت بدنی از فناوری اطلاعات

با سبک رهبری آن‌ها در مقطع متوسطه شهر اصفهان

مهناز خاکپور

کارشناس ارشد مدیریت ورزشی

دکتر قاسم رحیمی¹

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان

دکتر مهدی نمازی زاده

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان

چکیده

این تحقیق با هدف تعیین ارتباط بین میزان آشنایی دبیران تربیت بدنی از فناوری اطلاعات با سبک رهبری آن‌ها در مقطع متوسطه سال 1389 انجام گرفت. جامعه آماری این تحقیق، کلیه دبیران تربیت بدنی شهر اصفهان، با تعداد 219 نفر بود. حجم نمونه 168 نفر برآورد گردید که به صورت تصادفی طبقه ای انتخاب شد. تحقیق از نوع همبستگی است که به شیوه پیمایشی اجرا گردید. جهت اندازه گیری میزان آشنایی آزمودنی‌ها از فناوری اطلاعات، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید که روایی آن از طریق آزمون کندال 0/80 و پایایی آن براساس ضریب آلفای کرونباخ 0/93 برآورد گردید و جهت تعیین سبک رهبری از پرسشنامه استاندارد مدل باس و اولیو که روایی آن 0/81 و پایایی آن 0/90 برآورد شده بود استفاده گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی و با استفاده از نرم‌افزار spss نسخه 18 انجام شد. نتایج تحقیق نشان داد که بین میزان آشنایی دبیران از فناوری اطلاعات با سبک رهبری تحولی ($r=0/22$ و $p \leq 0/01$) رابطه مثبت و معنی دار و با سبک رهبری آزاد ($r=-0/27$ و $p \leq 0/01$) رابطه منفی، ولی معنی‌داری وجود دارد ولی بین مؤلفه‌های فناوری اطلاعات یعنی استفاده از رایانه و سطح توانایی‌های رایانه‌ای با سبک‌های رهبری تحولی، تبادلی و آزاد رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. هم‌چنین بین مؤلفه‌های استفاده از رایانه یعنی استفاده از اینترنت، استفاده سخت افزاری، نرم افزاری و استفاده دستورالعملی، تنها بین استفاده از اینترنت و سبک رهبری آزاد ($r=-0/21$ و $p \leq 0/01$) رابطه منفی، ولی معنی دار است. هم‌چنین بین میزان آشنایی دبیران تربیت بدنی از فناوری اطلاعات با سبک رهبری تحولی و آزاد از لحاظ ناحیه، داشتن رایانه شخصی و دسترسی به شبکه اینترنت در مدرسه و سبک‌های رهبری تبادلی و آزاد از لحاظ جنسیت، و سبک رهبری تبادلی از لحاظ رده‌ی سنی، و سبک‌های رهبری تحولی و تبادلی از لحاظ مدرک تحصیلی تفاوت معنی‌داری مشاهده گردید.

کلیدواژه‌ها: فناوری اطلاعات، استفاده از رایانه، سطح توانایی‌های رایانه‌ای، سبک رهبری تحولی، سبک رهبری تبادلی، سبک رهبری آزاد.

مقدمه

رشد و گسترش فنآوری اطلاعات¹ ویژگی بارز جوامع امروزی است، این امر به ویژه در چند سال اخیر در کشورهای رو به توسعه به مسئله مهمی تبدیل شده است، در این میان وظیفه بسیار سنگینی بر عهده مدیران سازمان آموزش و پرورش می‌باشد تا دبیران به عنوان عامل تسهیل کننده زمینه ساز با اتخاذ شیوه‌های مناسب و استفاده بهینه از مهارت‌های دانش‌آموزان و امکانات بتوانند محیط آموزشی را به حداکثر کارایی سوق دهند. تحقیقات نشان داده است که فنآوری اطلاعات، کلید کیفیت آموزش می‌باشد، بسیاری از معلمان بر این باورند که استفاده از رایانه به طور چشمگیری کیفیت آموزش و یادگیری را افزایش می‌دهد. به عبارت دیگر فنآوری اطلاعات نقش معلم را از انتقال دهنده اطلاعات به راهنما، رهبر و مشاور تغییر می‌دهد(6). امروزه فنآوری اطلاعات در سطح گسترده‌ای در مدارس وجود دارد، اما هنوز تعامل راهبردی بین دانش آموز و معلم در این زمینه وجود ندارد(10). آموزش و پرورش کشورهای در حال توسعه باید به روش کتاب محوری و سخنرانی تک گو، نه معلم در کلاس خاتمه دهند و سیستم آموزشی را به شکل سیستم مشارکتی و کارگروهی، مبتنی بر آموزش توانایی‌ها، پژوهش، تحلیل و نتیجه گیری در دانش آموزان تبدیل کنند(1).

از دیدگاه فیلتون² مؤلفه‌های فنآوری اطلاعات عبارتست از: استفاده از رایانه³، سطح توانایی‌های رایانه‌ای⁴.

1- استفاده از رایانه: به کارگیری رایانه، سیستم عامل، نرم افزارها و سخت افزارهای مربوطه در زمینه‌های تخصصی و ارتباطات می‌باشد و مؤلفه‌های آن عبارتست از:

1-1- استفاده از اینترنت⁵: میزان استفاده از شبکه اینترنت در زمینه‌های کارهای عمومی، سرگرمی، بررسی پایگاه‌های اطلاعاتی و استفاده از موتورهای جستجوگر و بررسی و ارسال نامه‌های الکترونیکی می‌باشد.

1-2- استفاده از سخت افزار و نرم افزار⁶: میزان استفاده و به کارگیری و نصب و راه اندازی سخت افزارهای رایانه (چاپگر، اسکنر و دیسک خوان و...) و هم چنین میزان استفاده از مبانی رایانه⁷ (جهت ارزیابی و...) و نصب ویندوز و سایر نرم افزارها و استفاده از کتابخانه‌های مجازی (الکترونیکی)⁸ و... می‌باشد.

1-3- استفاده دستورالعملی⁹: میزان استفاده از رایانه جهت انجام فعالیت‌های تخصصی (استفاده از رایانه در تدریس، ارزیابی و ردیابی فعالیت‌های دانش آموزان).

1 Information Technology

2 Felton

3 Computer Use(CU)

4 Computer Competence(CC)

5 Internet Use(CU)

6 Software & Hardwre Use(CU)

9 مهارت‌های 7 گانه رایانه(مبانی رایانه) شامل: Windows, Word, Excel, Power point Access, Outlook, Internet میباشد.

8 Electronic Book(E-Book)

9 Instructional Use

2- سطح توانایی‌های رایانه‌ای¹: میزان توانایی در زمینه مهارت‌های هفت گانه رایانه ای، اینترنت و جوانب آن، فعالیت‌های ویروس کشی می‌باشد(5).

سبک رهبری تکنیک‌های مورد استفاده جهت اعمال نفوذ و جهت دادن به فعالیت‌های دیگران است و براساس مدل باس و اولیو² به عنوان یکی از سبک‌هایی است که تمام الزاماتی را که باعث ارتقاء فناوری اطلاعات می‌شود را برآورده می‌کند (4). براساس مدل باس و اولیو سبک رهبری، شامل سبک‌های رهبری تحولی³ تبادلی⁴ و آزاد⁵ است.

1- سبک رهبری تحولی: پیروان به انجام کارهای مافوق انتظار تشویق می‌شوند. آگاهی پیروان از ارزش اهداف ویژه، افزایش می‌یابد. افراد به کار تیمی و سازمانی و هماهنگی در کار پیش قدم می‌شوند. افراد به منظور دست یافتن به نیازهای بالاتر سازمان، تحریک می‌شوند.

2- سبک رهبری تبادلی: به سیاست‌های مشترکی که روی تبادلات بین رهبران و پیروان تمرکز می‌کند، بر می‌گردد. در این سبک بین رهبر و پیرو تبادلات باارزشی وجود دارد و به دلیل این که آن چه را که رهبر می‌خواهد، پیرو به آن علاقه مند است، این روش می‌تواند بسیار بانفوذ باشد.

3- سبک رهبری آزاد: رهبر تبادلات با افراد را به حداقل می‌رساند و اجازه می‌دهد که افراد با کمترین دخالت وی و بازخورد کار خود را انجام دهند (شوارزکوپف⁶، 2004، 9).

با وجود این که دانش فناوری اطلاعات و سبک رهبری تحولی و همچنین سبک رهبری تحولی و کیفیت آموزش تعلیم و تربیت ارتباط تنگاتنگی با هم دارند، ولی متأسفانه مشاهده می‌شود که در آموزش و پرورش از این دانش به نحو شایسته‌ای استفاده نمی‌شود. بنابراین ضرورت این تحقیق برای سازمان آموزش و پرورش نشان می‌دهد که آشنایی دبیران تربیت بدنی از فناوری اطلاعات بر انتخاب سبک رهبری مناسب در کلاس‌های تربیت بدنی مؤثر است و سبک رهبری آنها بیشتر به سوی سبک تحولی، نوآور و خلاق گرایش پیدا می‌کند. بنابراین، می‌توان پذیرفت که فناوری اطلاعات در محیط‌های آموزشی فرصت‌هایی را به بار خواهد آورد. با توجه به این که معمولاً فناوری اطلاعات به طور گروهی انجام می‌گیرد، پس دبیران تربیت بدنی هر چه بیشتر با این دانش آشنا شوند، در انتخاب سبک رهبری مناسب در کلاس‌های تربیت بدنی، شایسته‌تر عمل می‌کنند. نتایج بعضی از تحقیقات مشابه نشان می‌دهد که:

شیرانی (1382)، در تحقیقی تحت عنوان فناوری اطلاعات و ارتباطات محور توسعه، تحول، به نتایجی دست یافت که تأثیر

1 Computer Competence(CC)

2 Boss & Avlio

3 Transformational

4 Transactional

5 Laissez

6 Gen. H. Norman Schwarzkopf

فناوری اطلاعات و ارتباطات در حوزه تعلیم و تربیت بردویدگاه استوار است:

- 1- اصلاح گرا: اثر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر آموزش و پرورش، تدریجی بوده و باعث تسریع اصلاحات می‌شود.
  - 2- تحول گرا: اثر فناوری اطلاعات بر آموزش و پرورش، اساسی بوده و ابزارها حتی خط مشی‌ها و اهداف تعلیم و تربیت را به صورت کلی تغییر داده و متحول می‌کند.
- اثر فناوری اطلاعات و ارتباطات علاوه بر تغییراتی که در عناصر آموزشی بوجود می‌آورد، تغییراتی مانند بصیرت، فلسفه یادگیری و پداگوژی، تسهیلات و منابع اطلاعات، توانایی‌های حرفه‌ای کارکنان مدرسه، میزان مشارکت جامعه و شیوه ارزیابی دانش آموزان را در سطح مدارس ایجاد می‌کند.
- افشاری (2007)، رابطه بین فناوری اطلاعات و ارتباطات مدیران مدارس مقطع متوسطه شهر تهران را با سبک رهبری آن‌ها مورد بررسی قرار می‌دهد و این تحقیق به عنوان اولین آنالیز بر روی 30 دبیرستان در تهران، تأثیر استفاده مدیران دبیرستان از فناوری اطلاعات و ارتباطات روی صلاحیت و سبک رهبری آن‌ها را گزارش کرد. یافته‌ها نشان می‌دهد که مدیران دبیرستان برای اهداف دستوری و تعلیمی از رایانه استفاده می‌کنند و آن‌ها به لحاظ کاربردهای رایانه‌ی در رده متوسط قرار دارند. هم‌چنین این تحقیق پیشنهاد می‌دهد که به کارگیری سبک رهبری تحولی می‌تواند به استفاده از رایانه در مدارس کمک کند. بنابراین، دست‌اندرکاران این سیاست باید برنامه‌های حرفه‌ای مانند مطالعات رهبری جهت آموزش سبک رهبری تحول آفرین را طراحی کنند.

مینگ و همکاران¹ (2003)، به اتفاق یکدیگر به بررسی موردی پرداخته‌اند تا این تصویر حقیقی را نمایش دهند که چگونه تحولات اجتماعی و اقتصادی و فشار فناوری اطلاعات بر مدارس هنگ کنگ و تمرینات روزانه محصلان تاثیر گذاشته است. آن‌ها نتیجه گرفتند که برای معلمان و مدیران جهت بهبود در شیوه مدیریت و رهبری آن‌ها و عدم استفاده آن‌ها از سبک رهبری آزاد، لازم است تا با ماهیت مفهوم گسترش و کاربرد فناوری اطلاعات و اینترنت آشنا شوند. نویسندگان هم‌چنین بر لزوم تحقیقات و پژوهش‌های بیشتر برای اثبات موفقیت تأثیر برنامه‌های آموزشی فناوری اطلاعات بر پیشرفت حرفه‌ای دانش آموزان، معلمان و شاغلان هنگ کنگ تأکید نموده‌اند.

اولای فلورنس اولوریمی (2008)، رفتار اصول رهبری و فرهنگ آموزش مدرسه‌ای را در مدارس ایالت "ای کی تی"² آمریکا با روش "پرسیدن سوال از مدرسان در ارتباط با رهبری اصولی و آموزش مدرسه‌ای" (TPPLSLQ³)، را مورد بررسی قرار می‌گیرد و در این مقاله تأثیر رفتار اصولی رهبری روی فرهنگ آموزش مدرسه‌ای در بعضی از مدارس انتخاب شده در "ای کی تی"

1 Ming – YanNgan . chikin John Lee and Ramsey D Koo

2 EKITI

3 Teachers Perception of Principal's Leadership and school Learning Questionnaire

مورد بررسی قرار می‌گیرد. این تحقیق به صورت تصادفی 65 مدرسه از 161 مدرسه ایالت "ای کی تی" را انتخاب کرد و این مدارس را با هم مقایسه می‌کند. روش مورد استفاده جهت جمع آوری اطلاعات روش TPPLSLQ می‌باشد. براساس این یافته‌ها پیشنهاد می‌گردد که رفتار رهبری بوسیله مدرسه از طریق سمینارها، کارگاه‌های رهبری به مدیریت مدرسه - محور، آموزش داده شود و همچنین نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که، توسعه فناوری اطلاعات باعث ایجاد رهبری تحولی می‌گردد و آموزش فناوری اطلاعات از طریق سمینارها و کارگاه‌ها باعث توسعه رفتار رهبری می‌شود. بنابراین، هدف کلی این تحقیق این است که رابطه بین میزان آشنایی دبیران تربیت بدنی مرد و زن مقطع متوسطه شهر اصفهان از فناوری اطلاعات با سبک رهبری آن‌ها را مورد بررسی قرار دهد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود که به روش پیمایشی انجام گرفت. محقق در بین دبیران تربیت بدنی شهر اصفهان که به صورت تصادفی انتخاب شده بودند، حاضر می‌شد. پس از توضیحات لازم به آن‌ها در مورد هدف های پژوهش و ماهیت پرسشنامه‌های فناوری اطلاعات و سبک رهبری، پرسشنامه‌ها را به آن‌ها تحویل می‌داد و از دبیران خواسته می‌شد که پرسشنامه‌ها را به دقت مطالعه و نظر خود را با علامت ✓ بیان کنند. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، محقق آن‌ها را جمع آوری می‌کرد.

جامعه آماری

جامعه آماری، شامل تمام دبیران تربیت بدنی زن و مرد شاغل در مقطع متوسطه در سال تحصیلی 88-89 شهر اصفهان بود که براساس اطلاعات گرفته شده از سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان، تعداد آن‌ها در زمان تحقیق 219 نفر بود. حجم نمونه آماری براساس روش آماره‌ی مجذور کرجسی و مورگان 140 نفر برآورد گردید، اما اطلاعات آماری نشان می‌دهد که تقریباً 20 درصد از نمونه‌های انتخابی، پرسشنامه‌ها را پر نمی‌کنند بنابراین تعداد نمونه‌های انتخابی باید مجموع 140 نفر و 20 درصد 140 نفر باشد که برابر 168 نفر خواهد بود.

ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌های سبک رهبری و فناوری اطلاعات می‌باشد. پرسشنامه فناوری اطلاعات براساس پرسشنامه 39 سؤالی فیلتون (2006) طراحی شده است و مشتمل بر 38 گویه و 2 مؤلفه گردید. در این پرسشنامه از طیف 5 گزینه‌ای لیکرت استفاده شده است. این پرسشنامه، میزان آشنایی دبیران تربیت بدنی را در دو حیطة میزان استفاده دبیران از رایانه (CU) با 24 گویه اول از پرسشنامه 38 سؤالی و سطح توانایی‌های رایانه‌ای (CC) آن‌ها را با 14 گویه آخر از پرسشنامه 38 سؤالی می‌سنجد و در دو بخش "میزان استفاده دبیران از رایانه" و "سطح توانایی‌های رایانه‌ای" با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر 0/934 اعتباریابی گردید و روایی آن براساس ضریب کندال برابر با 0/801 برآورد گردید.

در این تحقیق از پرسشنامه سبک رهبری معاصر مدل باس و اولیو استفاده گردید و شامل: سبک‌های رهبری تحولی، تبادلی و عدم-مداخله (آزاد) است. در سبک‌های فوق بر روی 9 رفتار تمرکز می‌گردد که 5 رفتار آن مربوط به سبک رهبری تحولی است و عبارتند از: ترغیب ایده آلی (IA)¹، رفتار ایده آلی (IB)²، محرک الهامی (IM)³، محرک عقلانی (IS)⁴، ملاحظه فردی (IC)⁵ و 3 رفتار آن مربوط به سبک رهبری تبادلی است و عبارتند از: پاداش‌های مشروط (CR)⁶، مدیریت بر مبنای استثناء (فعال) (MBEA)⁷، مدیریت بر مبنای استثناء (انفعال) (MBEP)⁸ و همچنین 1 رفتار آن برای سبک رهبری آزاد است که این رفتار، آزادی عمل (LF)⁹ می‌باشد (شوارزکوپوف، 2004).

پرسشنامه سبک رهبری مدل باس و اولیو 36 سؤال و 5 جوابی می‌باشد و با استفاده از مقیاس 5 نقطه ای لیکرت اندازه گیری می‌شوند. 20 گویه اول این پرسشنامه مربوط به سبک رهبری تحولی و 12 گویه دوم آن مربوط به سبک رهبری تبادلی و 4 گویه آخر آن مربوط به سبک رهبری آزاد است. درجه اعتبار این پرسشنامه براساس ضریب آلفای کرونباخ 0/90 برآورد گردید.

روش تحلیل داده‌ها

در این پژوهش با استفاده از روش‌های آمار توصیفی نظیر میانگین، میانه، انحراف معیار و آمار استنباطی نظیر ضریب همبستگی، ضریب تعیین، رگرسیون باقیمانده، رگرسیون همزمان و گام به گام جهت تعیین شدت ارتباط بین متغیرهای تحقیق و نیز از آزمون کالموگروف اسمیرنوف جهت اطمینان از طبیعی بودن توزیع نمرات نمونه و آزمون لوین¹⁰ برای اطمینان از وجود تجانس واریانس استفاده شده است. و همچنین از آزمون t مستقل و تک متغیر جهت مقایسه نظرات آزمودنیها بر مؤلفه‌ها، نمره ملاک 3 و نیز جهت مقایسه نظرات آزمودنیها بر اساس ویژگیهای فردی از آزمون تحلیل واریانس استفاده شده است.

1 Idealized Influence

2 Idealized Behaviours

3 Inspirational Motivation

4 Intellectual Stimulation

5 Individualized Consideration

6 Contingent Reward

7 Management-By-Exception : Active

8 Management-By-Exception : Passive

9 Laissez – Faire Leadership

10 Levin

یافته‌های پژوهش

فرضیه اول: بین میزان استفاده دبیران تربیت بدنی نواحی شهر اصفهان از اینترنت (IU) با سبک‌های رهبری تحولی، تبادلی و آزاد، ارتباط وجود دارد؟

جدول (1) نتایج آزمون‌های ANOVA و همبستگی در مورد میزان استفاده دبیران تربیت بدنی از اینترنت با سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو

PF	F	Pr	r^2	r	df	TF		IU		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	آماره
0/42	0/66	0/21	0/004	0/06	166	9/2	83	5	15/5	
PF	F	Pr	r^2	r	df	TC		IU		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	آماره
0/37	0/8	0/19	0/005	0/07	166	5/4	48/6	5	15/5	
PF	F	Pr	r^2	r	df	LF		IU		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	آماره
0/004	7/9	0/003	0/044	-0/21	166	2/6	8	5	15/5	

ضریب همبستگی بین میزان استفاده از اینترنت با سبک آزاد (رابطه معکوس) در سطح $Pr, PF \leq 0/05$ معنی دار بوده و این رابطه با سبک‌های رهبری تحولی و تبادلی معنی دار نیست. ضریب تعیین، میزان واریانس مشترک دو متغیر را نشان می‌دهد. 4/4 درصد از تغییرات سبک رهبری تبادلی، مربوط به تغییرات استفاده از اینترنت است.

فرضیه دوم: بین میزان استفاده دبیران تربیت بدنی نواحی شهر اصفهان از سخت افزار و نرم افزار (SHU) با سبک‌های رهبری تحولی، تبادلی و آزاد، ارتباط وجود دارد؟

جدول (2) نتایج آزمون‌های ANOVA و همبستگی در مورد میزان استفاده دبیران تربیت بدنی از سخت افزار و نرم افزار (SHU) با سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو

PF	F	Pr	r^2	r	df	TF		SHU		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	آماره
0/82	0/5	0/41	0/0003	-0/017	166	9/2	83	11/1	36/5	
PF	F	Pr	r^2	r	df	TC		SHU		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	آماره
0/34	0/93	0/17	0/006	0/08	166	5/4	48/6	11/1	36/5	
PF	F	Pr	r^2	r	df	LF		SHU		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	آماره
0/02	5/4	0/011	0/03	-0/18	166	2/6	8	11/1	36/5	

ضریب همبستگی بین میزان استفاده دبیران تربیت بدنی از سخت افزار و نرم افزار با هیچ کدام از سبک‌های رهبری معنی دار نیست.

فرضیه سوم: بین میزان استفاده‌ی دستورالعملی (INSU) دبیران تربیت بدنی نواحی شهر اصفهان از رایانه با سبک‌های رهبری تحولی، تبدالی و آزاد، ارتباط وجود دارد؟

جدول (3) نتایج آزمون‌های ANOVA و همبستگی در مورد میزان استفاده‌ی دستورالعملی دبیران تربیت بدنی از رایانه با سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو

PF	F	Pr	r^2	r	df	TF		INS.U		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/4	4/2	0/02	0/025	0/16	166	9/2	83	6/4	16/4	آماره
PF	F	Pr	r^2	r	df	TC		INS.U		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/24	1/4	0/12	0/005	0/07	165	5/4	48/6	6/4	16/4	آماره
PF	F	Pr	r^2	r	df	LF		INS.U		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/34	0/92	0/17	0/005	-0/07	168	2/6	8	5/4	48/6	آماره

ضریب همبستگی بین میزان استفاده‌ی دستورالعملی از رایانه با هیچ کدام از سبک‌های رهبری معنی دار نیست.

فرضیه چهارم: بین میزان استفاده دبیران تربیت بدنی نواحی شهر اصفهان از رایانه (CU) با سبک‌های رهبری تحولی، تبدالی و آزاد، ارتباط وجود دارد؟

جدول (4) نتایج آزمون‌های ANOVA و همبستگی در مورد میزان استفاده دبیران تربیت بدنی از رایانه با سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو

PF	F	Pr	r^2	r	df	TF		CU		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/076	25/2	0/06	0/0225	0/15	166	9/2	83	20	68	آماره
PF	F	Pr	r^2	r	df	TC		CU		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/16	1/96	0/08	0/012	0/1	166	5/4	48/6	20	68	آماره
PF	F	Pr	r^2	r	df	LF		CU		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/092	5/2	0/08	0/024	-0/12	166	2/6	8	20	68	آماره

1- ضریب همبستگی بین میزان استفاده از رایانه با هیچ کدام از سبک‌های رهبری معنی دار نیست.

2- نتایج مربوط به ضریب همبستگی چند گانه مؤلفه‌های استفاده از رایانه با سبک‌های رهبری نشان می‌دهد که 4/6 درصد واریانس سبک رهبری تحولی، 6/3 درصد واریانس سبک رهبری تبدالی توسط استفاده دستورالعملی از رایانه قابل تبیین است و هم چنین 9 درصد واریانس سبک رهبری آزاد توسط استفاده از اینترنت قابل تبیین می‌باشد

3- آزمون معنی داری معادله رگرسیون یا F مربوط مربوط به سبک‌های رهبری تحولی، تبدالی و آزاد در سطح $P \leq 0/05$ معنی دار بوده، بنابراین نتیجه معادله قابل تعمیم به کل جامعه آماری می‌باشد.

4- براساس نتایج رگرسیون همزمان پیش بینی سبک‌های رهبری براساس مؤلفه‌های استفاده از رایانه با روش گام‌به‌گام:

1-4- از بین مؤلفه‌های 3 گانه استفاده از رایانه، مؤلفه‌ی استفاده دستورالعملی از رایانه توانایی پیش بینی سبک رهبری تحولی را دارد و براساس ضریب β (ضریب غیر استاندارد) به ازای یک واحد انحراف استاندارد، افزایش در مؤلفه‌ی استفاده‌ی دستورالعملی

از رایانه میزان سبک رهبری تحولی 0/19 واحد انحراف استاندارد، افزایش می‌یابد.
 2-4- از بین مؤلفه‌های 3 گانه استفاده از رایانه مؤلفه‌ی استفاده‌ی دستوری عملی از رایانه توانایی پیش بینی سبک رهبری
 تبدالی را دارد و براساس ضریب β به ازای یک واحد واحد انحراف استاندارد، افزایش در مؤلفه‌ی استفاده‌ی دستوری عملی از
 رایانه میزان سبک رهبری تبدالی 0/4 واحد انحراف استاندارد، کاهش می‌یابد.
 3-4- از بین مؤلفه‌های 3 گانه استفاده از رایانه مؤلفه‌ی استفاده از اینترنت توانایی پیش بینی سبک رهبری آزاد را دارد و
 براساس ضریب β به ازای یک واحد واحد انحراف استاندارد، افزایش در مؤلفه‌ی استفاده از اینترنت میزان سبک رهبری آزاد
 0/2 واحد انحراف استاندارد، کاهش می‌یابد.

فرضیه پنجم: بین میزان توانایی‌های دبیران تربیت بدنی نواحی شهر اصفهان از رایانه (CC) با سبک‌های رهبری تحولی، تبدالی
 و آزاد، ارتباط وجود دارد.

جدول (5) نتایج آزمون‌های ANOVA و همبستگی در مورد سطح توانایی‌های رایانه ای
 دبیران تربیت بدنی با سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو

PF	F	Pr	r^2	r	df	TF		CC		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/01	8	0/009	0/019	0/14	166	9/2	83	8	30	آماره
PF	F	Pr	r^2	r	df	TC		CC		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/8	0/06	0/4	0	0/02	168	5/4	48/6	8	30	آماره
PF	F	Pr	r^2	r	df	LF		CC		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/048	4	0/03	0/01	-0/1	168	2/6	8	8	30	آماره

ضریب همبستگی بین سطح توانایی‌های رایانه ای با هیچ کدام از سبک‌های رهبری معنی دار نیست.

فرضیه ششم: بین میزان آشنایی دبیران تربیت بدنی نواحی شهر اصفهان از فناوری اطلاعات با سبک‌های رهبری تحولی،
 تبدالی و آزاد، ارتباط وجود دارد.

جدول (6) نتایج آزمون‌های ANOVA و همبستگی در مورد میزان آشنایی
 دبیران تربیت بدنی از فناوری اطلاعات با سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو

PF	F	Pr	r^2	r	df	TF		IT		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/0049	7	0/0041	00/04	0/22	166	9/2	83	27	98	آماره
PF	F	Pr	r^2	r	df	TC		IT		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/23	1/45	0/115	0/009	0/093	166	5/4	48/6	27	98	آماره
PF	F	Pr	r^2	r	df	LF		IT		مؤلفه
						S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	
0/0038	9/6	0/003	0/073	-0/272	166	2/6	8	27	98	آماره

- 1- ضریب همبستگی بین میزان آشنایی از فنآوری اطلاعات با سبک‌های رهبری تحولی (رابطه مستقیم) و آزاد (رابطه معکوس) در سطح $Pr, PF \leq 0/05$ معنی دار بوده و این رابطه با سبک رهبری تبادلی معنی دار نیست. 4 درصد از تغییرات سبک رهبری تحولی و 7/3 درصد از تغییرات سبک رهبری آزاد مربوط به تغییرات آشنایی آن‌ها از فنآوری اطلاعات است.
- 2- یافته‌های مربوط به ضریب همبستگی چند گانه آشنایی از فنآوری اطلاعات با توانایی سبک‌های رهبری نشان می‌دهد که 6/3 در صد واریانس سبک رهبری تحولی، 0/9 درصد واریانس سبک رهبری تبادلی و 5 در صد واریانس سبک رهبری آزاد با مؤلفه‌ی استفاده از رایانه قابل تبیین است.
- 3- آزمون معنی داری معادله رگرسیون یا F مربوط به سبک‌های رهبری تحولی، تبادلی و آزاد در سطح $P \leq 0/05$ معنی دار بوده، بنابراین نتیجه معادله قابل تعمیم به کل جامعه آماری می‌باشد.
- 4- براساس نتایج رگرسیون همزمان پیش بینی سبک‌های رهبری براساس مؤلفه‌های آشنایی از فنآوری اطلاعات باروش گام‌به‌گام:
- 1-4- از بین مؤلفه‌های 2 گانه آشنایی از فنآوری اطلاعات مؤلفه ی، استفاده از رایانه توانایی پیش بینی سبک رهبری تحولی را دارد و براساس ضریب β به ازای یک واحد انحراف استاندارد، افزایش در مؤلفه‌ی استفاده از رایانه میزان سبک رهبری تحولی 0/23 واحد انحراف استاندارد، افزایش می‌یابد.
- 2-4- از بین مؤلفه‌های 2 گانه آشنایی از فنآوری اطلاعات مؤلفه‌ی استفاده از رایانه توانایی پیش بینی سبک رهبری تبادلی را دارد و براساس ضریب β به ازای یک واحد انحراف استاندارد، افزایش در مؤلفه‌ی استفاده از رایانه میزان سبک رهبری تبادلی 0/11 واحد انحراف استاندارد، کاهش می‌یابد.
- 3-4- از بین مؤلفه‌های 2 گانه آشنایی از فنآوری اطلاعات مؤلفه‌ی استفاده از رایانه توانایی پیش بینی سبک رهبری آزاد را دارد و براساس ضریب β به ازای یک واحد انحراف استاندارد، افزایش در مؤلفه‌ی استفاده از رایانه میزان سبک رهبری آزاد 0/25 واحد انحراف استاندارد، کاهش می‌یابد.
- فرضیه هفتم: بین ارتباط میزان آشنایی از فنآوری اطلاعات با سبک‌های رهبری تحولی، تبادلی و آزاد از لحاظ عوامل ویژگی‌های فردی تفاوت وجود دارد.

جدول (7) تحلیل واریانس چند متغیر (مانوا) مقایسه ارتباط بین میزان آشنایی

از فنآوری اطلاعات با سبک‌های رهبری براساس ویژگی‌های فردی

Power	Eta	PF	F	سبک رهبری	
0/5	0/06	0/3	1/2	تحولی	تبدلی
0/9	0/11	0/021	2/3	تبادلی	
0/97	0/16	0/004	3/6	آزاد	
0/8	0/09	0/05	1/9	تحولی	تبدلی
0/99	0/17	0/000	3/9	تبادلی	
0/99	0/19	0/001	3/2	آزاد	
Power	Eta	PF	F	سبک رهبری	
0/93	0/13	0/006	2/8	تحولی	تبدلی
0/96	0/15	0/002	3/2	تبادلی	
0/7	0/09	0/18	1/4	آزاد	
0/99	0/19	0/000	4/3	تحولی	تبدلی
0/98	0/15	0/001	3/5	تبادلی	
0/8	0/13	0/07 (7)	آزاد	آزاد	
0/7		0/14	1/5		آزاد

	0/08			تحولی	
0/6	0/06	0/3	1/3	تبادلی	
0/94	0/14	0/006	2/3	آزاد	
0/99	0/18	0/000	4/2	تحولی	داشتن رایانه شخصی
0/6	0/06	0/25	1/3	تبادلی	
1	0/4	0/000	7/8	آزاد	
0/98	0/16	0/001	3/5	تحولی	دسترسی به اینترنت در مدرسه
0/3	0/4	0/6	0/8	تبادلی	
0/99	0/2	0/001	3/3	آزاد	

- 1- بین آشنایی از فناوری اطلاعات با سبک رهبری آزاد از لحاظ ناحیه تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این تفاوت با سبک‌های تحولی و تبادلی معنی‌دار نیست.
- 2- بین آشنایی از فناوری اطلاعات با سبک‌های رهبری تبادلی و آزاد از لحاظ جنسیت تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این تفاوت با سبک تحولی معنی‌دار نیست.
- 3- بین آشنایی از فناوری اطلاعات با سبک رهبری تبادلی از لحاظ رده‌ی سنی تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این تفاوت با سبک‌های تحولی و آزاد معنی‌دار نیست.
- 4- بین آشنایی از فناوری اطلاعات با سبک‌های رهبری تحولی و تبادلی از لحاظ مدرک تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این تفاوت با سبک آزاد معنی‌دار نیست.
- 5- بین آشنایی از فناوری اطلاعات با هیچ کدام از سبک‌های رهبری از لحاظ سابقه کار تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.
- 6- بین آشنایی از فناوری اطلاعات با سبک‌های رهبری تحولی و آزاد از لحاظ داشتن رایانه‌ی شخصی تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این تفاوت با سبک تبادلی معنی‌دار نیست.
- 7- بین آشنایی از فناوری اطلاعات با سبک‌های رهبری تحولی و آزاد از لحاظ دسترسی به شبکه اینترنت در مدرسه تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این تفاوت با سبک تبادلی معنی‌دار نیست.

بحث و نتیجه گیری

نتایج به دست آمده از جدول فرضیه اول نشان داد که با استفاده بیشتر دبیر تربیت بدنی از اینترنت، بیشتر از سبک رهبری آزاد فاصله می‌گیرد و این رابطه با سبک‌های رهبری تحولی و تبادلی معنادار نیست. بخشی از نتایج پژوهش مینگ و همکاران (2003)، نشان داد که جهت بهبود در شیوه‌ی مدیریت و رهبری معلمان و مدیران و عدم استفاده آن‌ها از سبک رهبری آزاد، لازم است تا با کاربرد فناوری اطلاعات و اینترنت آشنا شوند و همچنین بخشی از نتایج تحقیق افشاری (2007)، نشان داد که، بین استفاده مدیران دبیرستان‌های تهران از برخی از مؤلفه‌های استفاده از رایانه مانند استفاده از اینترنت با سبک آزاد ارتباط منفی وجود دارد. بنابراین از نتایج این فرضیه و بخشی از نتایج تحقیقات مشابه، استنباط می‌شود که استفاده از اینترنت منجر به عدم استفاده از سبک رهبری آزاد و گرایش به استفاده از سبک‌های رهبری تحولی و تبادلی می‌گردد.

نتایج به دست آمده از فرضیه دوم نشان داد که بین میزان استفاده دبیران تربیت بدنی از سخت افزار و نرم افزار با هیچ کدام از سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد. بخشی از نتایج افشاری (2007)، نشان داد که، بین استفاده‌ی مدیران دبیرستان‌های تهران از برخی از مؤلفه‌های استفاده از رایانه مانند استفاده سخت افزاری و نرم افزاری با سبک‌های رهبری تحولی، تبادلی و آزاد رابطه معنی‌داری وجود ندارد. بنابراین از نتایج این فرضیه و بخشی از نتایج تحقیقات مشابه، استنباط می‌شود که استفاده‌ی سخت افزاری و نرم افزاری از رایانه تأثیری بر سبک رهبری ندارد و منجر به تغییر سبک رهبری نخواهد شد.

نتایج به دست آمده از فرضیه سوم نشان داد که بین میزان استفاده‌ی دستورالعملی دبیران تربیت بدنی از رایانه با هیچ کدام از سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد. بخشی از نتایج افشاری (2007)، نشان داد، که بین استفاده مدیران دبیرستان‌های تهران از برخی از مؤلفه‌های استفاده از رایانه، مانند استفاده دستورالعملی از رایانه با سبک‌های رهبری تحولی، تبادلی و آزاد رابطه معنی‌داری وجود ندارد. بنابراین از نتایج این فرضیه و بخشی از نتایج تحقیقات مشابه، استنباط می‌شود که استفاده‌ی دستورالعملی از رایانه تأثیری بر سبک رهبری ندارد و منجر به تغییر سبک رهبری نخواهد شد.

نتایج به دست آمده از فرضیه چهارم نشان داد که بین میزان استفاده از رایانه با هیچ کدام از سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد. براساس بخشی از نتایج تحقیق اولای فلورنس اولوریمی (2008)، توسعه فناوری اطلاعات باعث ایجاد رهبری تحولی می‌گردد اما این ارتباط با مؤلفه‌های فناوری اطلاعات معنادار نیست. بخشی از نتایج تحقیق شیرانی (1382)، نشان داد که تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در حوزه تعلیم و تربیت بردودیدگاه اصلاحی و تحولی استوار است و تأثیر مؤلفه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در این حوزه فقط بر دیدگاه اصلاحی استوار است. بنابراین از نتایج این فرضیه و بخشی از نتایج تحقیقات مشابه، استنباط می‌شود که استفاده از رایانه تأثیری بر سبک رهبری ندارد و منجر به تغییر سبک رهبری نخواهد شد.

نتایج به دست آمده از فرضیه پنجم نشان داد که بین سطح توانایی‌های رایانه‌ای با هیچ کدام از سبک‌های رهبری مدل باس و اولیو رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد. بنابراین از نتایج این فرضیه و بخشی از نتایج تحقیقاتی که در فرضیه چهارم بیان گردید، استنباط می‌شود که سطح توانایی‌های رایانه‌ای تأثیری بر سبک رهبری ندارد و منجر به تغییر سبک رهبری نخواهد شد.

نتایج به دست آمده از فرضیه ششم نشان داد که بین میزان آشنایی دبیران تربیت بدنی از فناوری اطلاعات با سبک‌های رهبری تحولی رابطه معنی‌دار و مثبت و با سبک رهبری آزاد رابطه معنی‌داری و منفی وجود دارد. بنابراین از نتایج این فرضیه و بخشی از نتایج تحقیقاتی که در فرضیه چهارم بیان گردید، استنباط می‌شود که با افزایش میزان آشنایی از فناوری

اطلاعات، سبک رهبری به سبک تحولی گرایش پیدا می‌کند و از سبک رهبری آزاد فاصله می‌گیرد. بنابراین با همگانی کردن فناوری اطلاعات در جامعه، میزان انطباق رفتار افراد جامعه با رفتارهای سبک رهبری تحولی افزایش می‌یابد.

از نتایج فرضیه 7 و بخشی از نتایج تحقیقات مشابه استنباط می‌شود:

با افزایش میزان آشنایی از فناوری اطلاعات تمایل به استفاده از سبک‌های رهبری تحولی و تبادلی در افراد با سطح تحصیلی بالاتر بیشتر می‌گردد ولی افراد با تحصیلات بالاتر که سبک رهبری آزاد دارند، در صورت افزایش میزان آشنایی آن‌ها از فناوری اطلاعات، تغییری در سبک رهبری آن‌ها ایجاد نمی‌گردد و افزایش سابقه کار تأثیری در رابطه بین فناوری اطلاعات و سبک‌های رهبری ندارد و همچنین داشتن رایانه شخصی و دسترسی به شبکه اینترنت به فرآیند تبدیل سبک رهبری آزاد به سایر سبک‌ها تسریع می‌بخشد.

به طور کلی از نتایج کلی این تحقیق و پژوهش‌های مشابه در داخل و خارج کشور استنباط می‌شود:

- 1- با افزایش میزان آشنایی از فناوری اطلاعات، سبک رهبری به سبک تحولی گرایش پیدا می‌کند و از سبک رهبری آزاد فاصله می‌گیرد و میزان این گرایش برای جامعه‌های بزرگ شدیدتر از جامعه‌های کوچک است.
- 2- با افزایش میزان آشنایی از فناوری اطلاعات، میزان گرایش سبک رهبری زنان و مردان به سبک تحولی یکسان است ولی میزان تمایل زنان جهت عدم استفاده از سبک رهبری آزاد با افزایش میزان آشنایی آن‌ها از فناوری اطلاعات شدیدتر از مردان است.
- 3- با افزایش میزان آشنایی از فناوری اطلاعات تمایل به استفاده از سبک رهبری تحولی و عدم استفاده از سبک رهبری آزاد در افراد جوان بیشتر است.
- 4- با افزایش میزان آشنایی از فناوری اطلاعات تمایل به استفاده از سبک‌های رهبری تحولی و تبادلی در افراد با سطح تحصیلی بالاتر بیشتر می‌گردد ولی افراد با تحصیلات بالاتر که سبک رهبری آزاد دارند، در صورت افزایش میزان آشنایی آن‌ها از فناوری اطلاعات، تغییری در سبک رهبری آن‌ها ایجاد نمی‌گردد.
- 5- افزایش سابقه کار تأثیری در رابطه بین فناوری اطلاعات و سبک‌های رهبری ندارد.
- 6- داشتن رایانه شخصی و دسترسی به شبکه اینترنت به فرآیند تبدیل سبک رهبری آزاد به سایر سبک‌ها تسریع می‌بخشد.

منابع

- 1- الیاسی، س.، (1386). فناوری اطلاعات و کمک آن در تولید محتوای آموزشی به روز. مجموعه مقالات دومین همایش رایانه پژوهان جوان، تهران، دانشگاه تهران 8-10 شهریور، ص 107-110.
- 2- شیرانی، س.، (1382). فناوری اطلاعات محور تحول و توسعه اقدامات انجام شده در گروه آموزشی راهنمایی تحصیلی ناحیه 2 تهران، مجموعه مقالات چهارمین همایش برنامه درسی در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات، تهران: دانشگاه تهران 18-20 دی ص 78-82.
- 3- Afshari M, (2007). Schools leadership and infor, ation communication technology, Journal of Educational Administration Quarterly 45:20-25.
- 4- Brooks, Y.(2002). Making technology standards work for you: a guide for school administrators, Eugene, OR:ISTE.
- 5- Felton. Faye S. (2006). Information technology and related components quastionaire for principals, International Social. Organization Dynamics 43:38-42. Research
- 6- Fiske, E., Hammond, B.(1997). Identifying in the Amrican collegers and universities. Planning for Higher Education , 26(1),8-15.
- 7- Ming Y. (2003). chikin John Lee and Ramsey D Koo. Voices and implementation of information Technology in an elementary school classroom: A Hong Kong case study childhood Education. Onley. Vo 79. No.5.p.268. Research
- 8- Olayele Florence O. (2008). Principals leadership behavior and school leadership culture in EKITI state secondary schools, Research Report , 34 :13-19.
- 9- Otto, T.L., and Albion, R.P.(2004). Principals' Beliefs about Teaching with ICT. International Conference of the society of Information Technology and teacher education(March Atlanta ,Georgia)
- 10- Schwarzkopf, Gen. H. Norman. (2004). IT Leadership Style, Educes Center Applied Research(ECAR), 34 :21-25.